

Leto XII.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1896.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Rupert Bežek</i> : O stvareh in njihovi pravni razvrstitvi	353
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Slučaj, da se snide uveljavljanje pravic do dediščine z uveljavljanjem zapadlostnih (kaducitetnih) pravic	365
b) Obljubo starišev, da izplačajo sinu o priliki poroke opravo v gotovem znesku, je preudarjati po določenih o ženitnih pogodbah	369
c) Lastnik zastavljenega zemljišča vpravičen je, ako je položil hipotečni dolg, nadzastavnega upnika tožiti na priznanje ugasnitve nadzastavne pravice, ne more pa zahtevati od nadzastavnega upnika izbrisne pobotnice	371
3. Iz upravne prakse.	
Kdaj se more po §-u 24. gozd. zak. zahtevati, da trpi zemljiški lastnik spravljanje tujih gozdnih pridelkov po svojem svetu?	376
4. Književna poročila	381
5. Razne vesti	382
6. Slovenskim pravnikom	383

O stvarih in njihovi pravni razvrstitvi.

Poskus komentarja k drugemu delu občnega državlanskega zakonika sestavil dr. Rupert Bežek.

(Konec.)

§-i 303.—306. Dalje.

Kaj pa cenimo v posamičnem slučaju?

1. Koder odloči denarna vrednost, n. pr. pri najdnini: § 391. obč. drž. zak.; kader ne zadostuje več upniku zastavljena reč v njegovo varstvo: § 458. *ibid.*; kader se podaje komu pravilno varstvo po §-u 1374. *ibid.*, tak se v vseh teh slučajih vpraša, koliko novcev založi dotičnik, komur je razpolagati z rečjo.

2. Pri določitvi odškodnine, gledati je:

- a) je-li se je uporabila lastna reč prostovoljno v korist družega, n. pr. po pooblaščenju vsled naročila: § 1014. obč. drž. zak. ali po prostovoljnem skrbniku opravila kaka reč obrnila v korist družega: § 1041. *ibid.* (*negotiorum gestio*), — tu tirja se vrednost, katero je kazala reč v trenutku uporabe, da si ravno ni vidna več korist;
- b) ali pa se je vzela, uporabila reč proti lastnikovej volji, tu gre v prvej vrsti opravičencu povrnitev v natori, če možno: § 1323. obč. drž. zak.; če pa povrnitev ni možna, če se je vzela reč, porabila ali celo uničila zlobno, ali po očitnej nemarnosti ali radi pomanjkanja potrebne pazljivosti, določuje se odškodnina po nakupu nove reči; v tem slučaju je torej razsodna nakupilna cena, ne pa prodajna.

Kader imaš izročiti kako reč, preskrbeti jo v zalogo, odškoduje se neizpolnitev z nakupilno ceno; dedičem najetega delavca tirjati je zgolj ceno pripravljene rabljive robe, katera je slična kupnini kupljene robe: § 1162. obč. drž. zak.; pri odškodnini radi prikratbe nad polovico prave vrednosti (§ 934. *ibid.*) gledati pa je na obojno stališče, je-li prikračen prodajalec ali pa kupec?

Volilojemniku odkaže se za reči, katerih za svojo osebo posedovati ni zmožen, le prodajna cena (§ 654. obč. drž. zak.); nasprotno če je velel zapustnik „izrecno“ nakupiti volilojemniku tujo reč, ter se je neče znebiti tujec, tak se pri-sodi volilojemniku nakupilna cena (§ 662. ibid.).

Po tem takem se ne strinjata nakupilna in prodajalna cena. Kader je določena kupnina za nepremičnine v vred-nostnih papirjih, ni takoj jasno, je li velja prodajna ali na-kupilna cena.

Slednjo upoštevati je pri novih rečeh, dočim odloči za rabljene prodajna cena. Pri določitvi odškodnine treba gledati pri uničenej rabljivej reči na razmerje mej dobičkom in kupnino za novo reč, katere oškodovanec pač zahtevati ne more. Za blago na morju poškodovano odšteje se $\frac{1}{3}$ vrednosti gledé kupnine za novo reč.

Zakon beseduje nadalje o izrednej ceni (§ 305. ibid.) ter o vrednosti gledé posebne priljubljenosti (§i 335., 378. in 1331. obč. drž. zak.).

V prvej se izraža imovinska korist, v drugej pa korist v čustvu ležeča.

Po kakem dogodku preprečena korist lastnikova upo-števa se: 1. kader bi jo lahko prodal za navadno ceno, 2. v tem, da je ne bi bilo treba nakupiti, z novo nadomestiti, da se ni pogubila, 3. da bi se bil dosegel poseben dobiček, odnosno, da bi se izognilo bilo dogovornej kazni, če ne bi se bila izgubila reč, 4. da se nam je omilila izvanredno ali priljubila, kar pa leži v čustvu lastnikovem.

Umljivo je, da se ne spajajo nakrat vsi ti znaki, da jih ni videti združenih v slehernem odnosno pojedinem slučaju.

Kar se nanaša na odškodnino za odišlo, le namišljeno korist radi osobite priljubljenosti, tak se težko določi; preudarilo jo bo najlepše sodišče, tako v slučaju, v zahtevku gledé pre-stanih bolečin (§ 1325 obč. drž. zak.).

Odškodnina odmeri se ti po občnem merilu, v novcih, za kar pa odločujejo ali splošni prometni, ali pa oškodovan-čevi zasebni odnošaji. Tu in tam kaže se razlika v vrednosti; za knjigo iz več zvezkov sestajočega duševnega proizvoda raz-lična bo cena iz tega ali iz druzega stališča.

Gledé na splošne prometne odnošaje odločuje navadna redna cena (vera rei aestimatio), gledé zasebnih odnošajev pa odišla korist (id, quod interest); slednja razcepi se zopet v korist:

- a) veljavno gledé posebnega razmerja oškodovančevega do porabljene ali uničene reči;
- b) ali pa z ozirom na osobito priljubljenost, ker se je reč dotičniku omilila izvanredno.

Škoda povrne se vedno po izrednej ceni (§ 1323. obč. drž. zak.); torej tudi kader se razlasti kaka reč (expropriatio); primeri razlastilne zakone navedene v §u 7. Rando ve knjige: „Das Eigentum“, I., 1893.

Natančno pa določuje zakon slednjič slučaje, v katerih je plačati škodo po posebnej priljubljenosti, ne smejo se raztezati na druge slučaje; § 335. obč. drž. zak., nepoštena po kazenskem zakonu zabranjena pridobitev posesti; § 378. ibid., toženec, kateri se je iznebil reči po uročeni mu tožbi; § 1331. obč. drž. zak., kdor je poškodoval komu imetje na način zabranjen po kaz. zakonu, ali iz nagajivosti in zloradosti — v vseh teh ali le teh primerljih prisodi se oškodovancu odškodnina po osobitej priljubljenosti.

V obče se cepi torej vrednost v porabno in pa mensko vrednost: slednja, določena v novcih vsebuje ceno.

Izredna cena, kakor ona radi posebne priljubljenosti nimata že po sebi menske vrednosti, vendar se lahko pouzrodit v pravnih opravilih.

Dragocene reči so tiste, pri katerih stoji njihova množina v izrednem razmerji z mensko vrednostjo: izključujejo se čestokrat od poštnega in železničnega prometa. Za dragoceno blago jamči voznik le takrat, kader se mu je napovedala natančno njegova vrednost (§ 395. trgov. zak.).

Najprikladnejše določi se tržna cena = redna cena po trgovinskih običajih, kajti le-ti se obračajo vedno po ponudbi in po tem, ali je dosti kupcev za dotično reč.

V ožjem zmyslu cepi se tržna cena v 1. borzno, 2. tovarnarsko, 3. sejmsko in 4. štacunsko ceno; po letnih časih v 1. mesečno, 2. tedensko in 3. dnevno ceno. Kurzna vrednost

imenuje se cena različna po času in kraju gledé na vrednostne papirje, menice in inozemske novce.

V nasprotju s tržno (redno ceno) kaže se ti prigodna cena ali cena po naključji.

Na tržno ceno gledati je pri prodaji ročno zastavljenih, zapalnih reči (člen 311. trg. zak.) pri prodaji pokvarljivega blaga radi zamude ali odloga (člena 343. in 354. ibid.); kader se graja blago (člen 348. ibid.); pri fiksnih opravilih, kader se toži kupec radi odškodnine, obstoječe v razločku mej nakupilno in tržno ceno; pri nakupih in prodajah povzročenih po komisijonarju (člen 365., 366., 376. ibid.) in zlasti pri odškodninskih zahtevkih (člen 396. trg. zak.).

Tržna cena določi se zakonito po onej ceni, katera je veljavna vsled krajevnih predpisov v trenutku in na mestu, kader in koder se ima izpolniti pogodba; če pa veljavnost določil ni določljiva, upoštevati je ceno, kažočo se po množini kupnih opravil, sklenenih na mestu izpolnitve (člen 353. trg. zak.).

S krajevnimi naredbami pa se določi tržna cena po cenilnikih in nastavljenih cenilcih. Zakonito nastavljenim cenilcem, kakor borznim komisarjem in zapriseženim mešetarjem, verjame se, dokler se ne dokaže neresnica njihovih potrdil.

Cena vstvarja se slobodno brez uradnega vpliva, izvzemši odredbine (takse) in cenovnike (tarife) pa prepovedi, prikratiti koga za nadpolovično vrednost, ker se inace izpodbija pogodba; tej pretečej nevarnosti izogne se občinstvo s posebnim dodatkom, sprejetim v pogodbo, v katerej se odpovesta pogodnika izpodbijalnemu pravnemu sredstvu. Gledé načela, naj ne jemlje odstopojemnik od odstopljenega dolžnika več nego je sam plačal odstopniku za odstopljeno tirjatev, se je ta omejitev opustila v našem zakoniku (§ 1394. obč. drž. zak. in člen 299. trgov. zak., lex anastasiana). Pač pa so ostale policijske takse in odredbine, dasi ne ovirajo več razvitka cene, kajti politično oblastvo določuje le cenovnike po nasvetih občine za neobhodne užitne potrebščine, za odplačilo dimnikarjem, izvoščekom itd. Taki cenovniki veljajo do preklica (gl. obrt. red z dne 15. marcija 1883, št. 39. drž. zak.); povrnitev presežka, pla-

čanega izven tarifa iskati je pri političnem oblastvu (§ 1059. obč. drž. zak.). Gledé dveh takšnih zaporednih pregreškov kaznuje se prestopnik po političnem oblastvu, a v tretje po sodiščih (478. kaz. zak.), katero izreče v sodbi, da je prestopnik ob pravico obrti (naredb. min. za notranje reči in just. min. z dne 18. januarija 1855, št 14 in 15, ukaz just. min. z dne 27. marcija 1857, št 63. drž. zak.).

Cenovniki prirejajo se tudi za prodajo zdravil in kronščin (monopolov), n. pr. za sol, tabak itd.

Nekaterim obrtnikom, mesarjem, pekarjem, izvoščekom, lekarničarjem, prijaviti je posamične cene ter paziti, da se ne prekoračijo.

§-a 307. in 308. obč. drž. zak. Goerke, Deutsches Privat-Recht, I, § 29; Krainz-Pfaff, I. c., §i 32.—40.; Regelsberger, I. c., § 50.; Unger, Pr. R., I, §-a 61. in 62. (Primeri: §-e 15., 859, 860., 1342., 1070., 1071., 1073., 1095. obč. drž. zak.; § 9. zemlj. zak.)

Starejši pisatelji avstrijskega prava opisovali so stvarno pravico s tem, da se jo brani lahko zoper slehernika, da kaže posledice zoper slehernika. A v tem znaku ne tiči bistvo stvarne pravice; izraža se s tem k večemu navadna posledica. Mestu stvarne pravice opisala se je absolutna (neomejena) pravica.

Drugi razumniki našli so znak stvarne pravice v tem, da jej služi v obrano posebna tožba: actio in rem. kar pa zopet le sledi iz stvarne pravice; od tožbe sklepalo se je na pravico. Učeni Feuerbach pogodil je pravo, utemeljivši, da ne treba tožbe v znak stvarnej pravici, kateremu nazoru je sledil večinoma naš zakonik, izgrešivši pravo pot tu ter tam, n. pr. v §-ih 1073., 1079. in 1095. obč. drž. zak., to je pri predkupu in zakupu.

Kaka pravica je stvarna, kader jej služi kot neposreden predmet telesna reč. Opravičenec ima jo ali v popolnej ali v nekoliko skrčenej oblasti; taka oblastna pravica je stvarna. Ne gledé na rabo, temveč le na predmet, naziva se manj ali več utesnjeno oblastno razmerje do reči stvarna pravica. Ni dobro nazivati pravice vdeleženčeve spojene z rečjo, radi tega, ker in dokler jo ima v oblasti, s stvarno pravico; boljše je govoriti o realnej pravici (jus reale).

Manj ali več utesnjeno oblast do kake telesne reči imenujemo „jura in re“, h katerim pa ne prištevamo lastninske pravice.

Stvarna pravica ne zavisi od prispevka dolžnikovega, niti od kake osebe sploh. Dasi se ne porodi stvarna pravica, ne da bi posreboval vdeleženec, tak v obstanek ni treba nobene zasebne pomoči, nobene osebe sploh.

Predmet stvarnej pravici je telesna reč, njena vsebina pa, da slobodno razpolaga opravičenec ž njo, v kolikor in dokler sega njegova oblast, katera je manj ali več razsežna po vzrokih, merodajnih o priliki, kader se je ustvarila dotična stvarna pravica.

Slednja kaže se torej kot neposredno pravno oblastvo čez telesno reč.

Vštric tej oblasti stopa faktična oblast čez telesno reč; nazivamo jo posest; poleg pravne oblasti se pri stvarnih pravicah lahko poseduje in priposestvuje, izvzemši zastavno pravico, katera ugasne po jedenkratnej uporabi; ker slednja ni trajna, je ni moč posedovati

Razun opravičenca naj tujec ne razpolaga z rečjo, niti nima prispevati k njej; nasprotno ne sme skruniti pravne oblasti, niti posezati vanjo. To razmerje je povsem zanimavno (negativno), nikogar ne gre siliti k prispevku, h kakemu dejstvu.

Ker je sleherniku zabranjeno krušiti opravičenčevo oblast do stvarne pravice, tak se obrača tožba zoper slehernika; radi tega je stvarna pravica neomejena (absolutna); ta znak pa je le posledica stvarne pravice.

Rimsko kakor avstrijsko pravo drži se načela, da ni obtežencu ničesar storiti gledé naložene služnosti: „servitus in faciendo consistere nequit“, kar sicer ne velja le o služnostih, temveč o stvarnih pravicah sploh (§ 482. obč. drž. zak.); izvzeta je v rimskem pravu zgolj „servitus oneris ferendi“, ter še hujše gledé našega prava služnost užitka; po §-ih 514. in 515. obč. drž. zak. mora preskrbeti obteženec vse popravke, povzročene vsled starosti (obrabljenosti) ali po kakem naključji, kar je očividno v nasprotji z napominanim načelom.

Realna bremena, katera se morajo odpravljati preživitkarjem, torej ne vsebujejo stvarnih pravic, marveč so tirjatve; zgolj stanovanje je služnost, torej stvarna pravica. Tožba na plačilo vknjižene tirjatve ne gre torej neposredno na plačilo po tožencu; kajti zastavna pravica je stvarna, obteženec nima ničesar storiti, temveč le dopustiti; zahtevek naj se torej glasi na dopustitev plačila iz posestva; dotičnik slobodno ali plača ali pa reč popusti kot namestek plačilu (*solvere aut dimittere*), kar vsebuje alternativno dopustilo (*facultas alternativa*). Nikoli naj se ga ne sili, da bi plačal iz družega imetja, nego iz obteženega posestva; če je obteženec nasprotno plačal zastanke realnih bremen, naj išče slobodno povrnitve, naj se regresuje v zmyslu §-a 928. obč. drž. zak. Primeri sicer gledé hipotekarne tožbe § 466. obč. drž. zak. v zvezi z min. naredbo z dne 19 septembra 1860, št. 212. drž. zak.

V dokaz temu naj služi razmišljanje, da je očetovska oblast neomejena absolutna pravica, ker toži oče slobodno slehernega skrunitelja; ni pa navzlic temu stvarna oblast, podlaga je osebna pravica.

Napačno zamenja zakonik stvarnost z absolutnostjo; § 1073. obč. drž. zak. sloveč, da se more izpremeniti pravica predkupa na nepremičnine, (sicer praviloma osebna pravica), v stvarno, če se vpiše v javne knjige; isto določuje od odkupa § 1079. obč. drž. zak.; ravno tako gledé zakupa (§-a 1095. in 1121. obč. drž. zak.). Pripomniti je tem določilom nasproti, da ne postane dotična pravica, niti predkup, niti zakup, stvarna, temveč po vknjižbi le neomejena absolutna pravica, ker se obrača zoper slehernega skrunitelja.

Stvarnej pravici pa treba:

- a) pravnega naslova: stan ali faktičen položaj ni zadosten; če slobodno rabiš državno blago, n. pr. ceste, mostove, nisi dosegel še stvarne pravice;
- b) v obrano služi stvarna tožba: *rei vindicatio*; toženec naj prizna stvarno pravico ter izroči reč s pripadki, naj skrunitev opusti itd.

Koliko je stvarnih pravic, ne da se v obče, niti splošno določiti; s tem se bavi posebno pravo. Rimskemu in našemu

pravu se vidi n. pr. zakup zasebna pravica, dočim je pruskemu stvarna.

Hahn v razpravi „de jure rerum et juris in re speciebus“ z leta 1643. zasnoval je prvi pentarhijo stvarnih pravic, vsebujočo: posest, lastninsko pravico, služnost, zastavno in dedinsko pravico.

I. Do najnovejše dobe trdilo je razumništvo o posesti, da je le položaj, stanje, da sploh ni pravica (Krainz-Pfaff, Unger).

Najnovejši pa so našli dva znaka v posesti: 1. dejstvo; če misliš na golo hranitev opravičenčevo; 2. pravico ob jednom, uvažujoč, da se varuje posest po sodišču po posebnih pravnih pravilih. Posest torej ni stvarna pravica, pač jo spremlja nepretrgano; stvarna pravica pa posest do telesne reči korakata všttric.

Vender to velja le gledé naturalne posesti; drugačnim načelom sledi zemljiško-knjižna ali tabularna posest, (primeri Ofner, Sachenrecht, stran 29 in opazka 1; stran 33, opazka 4; Pfersche, österr. Sachenrecht, I, na mnogih mestih).

II. Lastninska pravica je stvarna pravica, vsled kateré je zavisna posamična reč po celem obsegu od opravičenca, ne gledé na bremena, katera umljivo utesnjujejo manj ali več oblast opravičenčevo. Kader pa se umaknejo bremena, pokaže se z nova neomejena opravičenčeva oblast. Lastninski pravici je predmet telesna stvar, tudi voda in zrak v obmejenih prostorih; ne prištevaj pa tekoče vode niti ozračja po vsej neskončnosti, ker se vedno izpreminjajo sestavine teh pojmov. Gledé zemljišč seza lastninska pravica v podzemeljsko globočino, v kolikor je vplivati možno posamezniku.

V protislovji z razumom rabi se pojem lastninske pravice za različne pravne stvari, n. pr. tudi za skupino reči: za imetje (bona). Govori se nadalje o lasti do tirjatve, dočim takšen opis le znači, da pristoji komu tirjatev, naj razpolaga ž njo slobodno. Celó zakonik ni dosleden: §-a 353. in 354. obč. drž. zak.; v prvem mu je pristojnost do reči, v drugem pa pristna stvarna pravica v umetno pravnem zmislu.

V pogrešno nazivanje, da so tirjatve „v lasti“, zabredli so starejši razumniki razmišljajoč, da se izročevajo tirjatve načinom §-a 427. obč. drž. zak. z znamenji „v last“; češ, da

treba odstopiti tirjatve z zadolžnico, z listino. A dandanes ne dvomi nihče, da je gledé odstopljene tirjatve listina odveč, ker služi slednja le v dokaz, je zgolj dokazilo v pravdi; radi tehničnih vzrokov merodajnih za zemljiške knjige treba za vknjižbo, prenos odstopljene tirjatve, umljivo listine.

III. Vse oblasti vkupe, po katerih razpolaga lastnik z rečjo, ustvarjajo lastninsko pravico; nekatere oblasti pa so ločljive od ostalih ter izročljive; nazivajo se stvarne pravice na tujej reči: jura in re aliena. Le-te ne kažejo toli obsežne sile, kolikor je podaje lastninska pravica; jednačijo pa se s slednjo v trajnosti, dočim se vsebina posameznih oblasti slobodno menjava gledé množine.

Stvarne pravice na tujej reči ugasnejo le, če *a)* se uniči reč, na katero je navezana, ali če *b)* se odpove opravičenec oblasti.

Tuja reč pokori se komu gledé uporabe; take stvarne pravice zahtevajo 1. opravičenca in 2. užitne oblasti, razsežne manj ali več. Imenujejo se služnosti (servitutes).

Zakonik naš opisuje bistvo služnosti presplošno: da se zavezuje lastnik, trpeti, opuščati kaj drugemu na korist gledé svoje reči (§ 472. obč. drž. zak.); ta opis povezniti je možno čez vse stvarne pravice.

Dedni zakup, večna ali dedna dača je užitna oblast, povišek užitnih pravic. Užitni lastnik uporablja vse v lastninskej reči združene oblasti, v kolikor se ne kvari s tem reč bistveno; takšne pravice smejo se radi tega prodajati in izročevati z oporoko (§-a 359. in 1122. pa nadaljni obč. drž. zak.).

IV. Ker zakonik podtika presplošno bistvo lastninke pravice tudi prikaznim, katere niso stvarne pravice, n. pr. tirjatvam (1424. obč. drž. zak.), tak je razmotrivati v posamičnem slučaju, je-li ima posamičen opravičenec oblast čez reč samo, ali ne.

Tako so:

- a)* posestna bremena le tirjatve (rente) navezane na kak trajen stan, tako da dolguje zgolj začasni posestnik obremenjenega zemlišča; služnosti niso, ker ne gre siliti obteženca k plačilu; on se znebi slobodno posestva, ali ga pusti prodajati izvršilnim potom, ter je obveze prost.

b) zasebne monopolske ali monopolu podobne pravice so tirjatve. Opravičenec razpolaga z jedno in isto neizpremenljivo tirjatvo, vsebujočo prepoved, da ne smejo prebivalci določenega okraja nikjer drugod preskrbeti si navadnih potrebščin, nego pri opravičencu. Mlinske pravice odpravile so se s patentom z dne 19. marcija 1788; prepoved nikoder drugod jemati piva in žganja razveljavila se je s patentom z dne 7. septembra 1841; le propinacija, pristojna gospodi na Češkem, Moravskem, v Galiciji in Bukovini, ohranila se je navzlic odkupa zemljišč z leta 1849 (min. nar. z dne 10. julija 1849), v obsežku, da smejo izključno opravičenci variti in prodajati pivo pa žganje; zgodilo se je to iz političnih ozirrov. Poznejše pravice nekaterih gosposk, vsled katerih je moral sleherni posestnik, stanujoč v okolišu opravičene gosposke, nabaviti si le pri tej v predpisih določeno količino žgane pijače, odpravile pa so se do cela z odkupom zemljišč. Izključna pravica poprejšnih oblastnij, variti žganje in pivo, odpravila se je leta 1869. na Češkem, Moravskem in Šleškem s posebnim odkupom v Galiciji in Bukovini leta 1875. in 1889.; vender pustili so se poprejšni izključni opravičenci navzlic temu odkupu pri njihovih pravicah za dobo 26 let.

Po zakonih, izdanih o žganih pijačah, z dne 20. junija 1888 bi se bili taki opravičenci prikratili zdatno; vršil se je radi tega poslednji odkup ter odškodovali so se opravičenci s svoto 26 milijonov goldinarjev av. v. (Primeri Gumpowicz, Österr. Staatsrecht, str. 401 in dalje).

Da je posamičen posestnik le navzoč v opravičenem okolišu, ne sme kršiti prepovedi, drugod nego pri opravičencu preskrbeti si določenih potrebščin. Takšne tirjatve sestojajo torej iz opustitve, obrnene so proti nedoločeni množini obtežencev, kajti ti se izpreminjajo glede števila navzlic temu, da ostane tirjatev neizpremenljiva, sestavljena sicer in ne jednostavna; če se obteženec izseli iz okoliša začasno, tak preneha opravičenčeva pravica, če trajno ter se ne povrne več obteženec, pa ugasne.

Ta tirjatev je navezana torej trpivno na položaj, na bivanje v okolišu, tako da je slehernik obteženec, kedor prebiva na posestvu, ležečem v opravičenem okolišu. Ta obveza pa ne prehaja na dediče, ker se nanaša le na položaj: kedorkoli stopi vanj, je zavezan, a sloboden, če izstopi iz tega položaja.

- c) Kronščine (regalije) v „zasebnem“ z mislu vsebujejo oblasti, pristoječe izključno državi v svrhu pridobitve „zasebnega“ imetja: n. pr. pošta, loterija in monopol za sol; tudi rudarska kronščina (§ 287. pa 1456. obč. drž. zak.). Tudi tu velja načelo, da je sleherni dejstvo, dobavi po državi kvarljivo, opustiti; opustitev nanaša se na slehernika, bivajočega v državi, a preneha po njegovej izselitvi iz države.

Ista načela družijo se z lovsko in ribolovno pravico, dasi so napačno prištete v §-u 478. obč. drž. zak. služnostim.

• Slobodno loviti ribe, ni več dopustno, ker je § 382. obč. drž. zak. ob veljavo vsled zak. z dne 25. aprila 1885, št. 56. drž. zak.; kedo izvaja takšne pravice in v kolikem obsegu, določujejo posamezni deželni zakoni, za Kranjsko z dne 25. novembra 1880. Poprejšne gosposke izvajale so ribji lov kot pravo pravcato kronščino (regal). Razmotrivati takšne pravice je po sedaj veljavnih deželnih zakonih skoraj odveč, kajti po njih sme loviti ribe zgolj:

1. posestnik v umetnih vodnih napravah in jezovih (§ 5. drž. ribjelov. zak.)

2. v natornih vodah pa opravičenec po deželnih zakonih.

Zgolj tirjatve, ne pa kot stvarne pravice kažejo se tudi pisateljske in obrtne predpravice pa rudarske dovolitve; v dotičnem okolišu ne sme nikdo skruniti opravičenčeve oblasti.

Bistveno je vsem ravnokar naštetim pravicam to, kar velja sploh o imovinskih pravicah: posedujejo se slobodno, prenašajo na druge, prepuščajo začasno in dosmrtno ter tudi zastavljajo; v obrano gre tožba zoper vsakega skrunitelja na priznanje. V resnici pa so te pravice le temeljne (osnovne), nikakor ne stvarne.

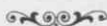
V. Povsem drugačno vsebino mimo služnosti kaže zastavna pravica, katerej služi smoter varnost gledé upnikove tirjatve; po njej pričakuje opravičenec, da se ga poplača iz prodane reči. Zastavna pravica ne vsebuje torej nobene užitne ali uporabne oblasti: še le po dognanem zakonitem postopku razpolaga opravičenec z lastninsko pravico izročene reči. Zastavna pravica ni trajna, niti samostalna, temveč zavisi od dotične tirjatve: accessorium, s katero tudi ugasne. Tudi zemljiško-knjižna zastavna pravica se ne razlikuje od gole, navadne, navzlic §-u 469. obč. drž. zak. slovečemu, naj ostane na zastavljenej nepremičnini vknjižena tirjatev tako dolgo v knjigah, dokler se ne izbriše vknjižba iz javne knjige. Obratno razmišljati je tu, da ostane v veljavi še nadalje, tudi po poplačilu, vknjižena tirjatev, in tudi zemljiško-knjižna obveza; a v tem načelu izraža se izvenredno le za javne knjige veljavno načelo, naj se zanaša slehernik s sigurnostjo na javne knjige (publicitetni princip).

Sicer pa ugasne uporabljena zastavna pravica, ker ni trajna, ne more se je ni posedovati, niti priposestvovati. Podobna pa je v toliko stvarnej pravici, da je navezana na zastavljeno reč, da trpi breme sleherni lastnik nepremičnine, da tudi tisti, kateri je le priposestvoval zemljišče; jednači se zastavna pravica v tem nadalje, da jamči plačilu reč sama, da posestnik nepremičnine ni v zasebnej obvezi gledé tirjatve. Tožiti je torej obteženca le eventualno na plačilo, naj ali reč pusti v plačilo ali pa plača; dopustno pa ni, pozivati ga naravnost k plačilu.

Dvomi se, je-li je zmatrati zastavno pravico na druge tirjatve stvarno pravico ali ne? Zanimalo bi se skoraj to prašanje, ker se oklepa stvarna pravica le telesne stvari, kar se ne more prisoditi bistvu tirjatve. Uvažujé pa, da po izvršilu nadzastavno zavarovane vknjižene tirjatve stopiš na mesto dotične zastavne pravice, ter pridobiš po izvršilnej prodaji reč samo (nepremično), torej telesno reč v last, prišteval bi nadzastavno pravico skoraj stvarnim pravicam.

VI. Napačno priklopil je zakon (§ 308. obč. drž. zak.) tudi dedinsko pravico stvarnim pravicam, jednako v §-u 532. ibid.: „Izključni pravici, v posest vzeti celo zapuščino ali

kak del, odločen gledé na celoto, n. pr polovico, tretjino — se pravi dedinska pravica.“ Ali ta znak je le posledica dedinske pravice, nikakor njeno bistvo. Kajti bistveno je, da vsebuje dedinska pravica namestništvo, torej dejstvo, zglasivši se dedičem namestuje potomec zapustnika (§ 547. obč. drž. zak.), in sicer gledé vesoljnega imovinsko-pravnega razmerja. To sledi tudi iz dedinske tožbe, katera smeri na priznanje zastopništva gledé zapustnikove osebe po dediču; posledica tožbi odnosno obsodbi seveda je, da ima izročiti toženec vse zapustnikovo imetje, v kolikor ga poseduje, dediču. Ker se naperi takšen zahtevek zoper slehernika, kateri poseduje nepravilno dedinske reči, izkaže se ti dedinska pravica kot neomejena (absolutna) pravica. Tožbo naperiti je na izročitev vsega imetja: actio in rem. Slobodno imenuješ dedinsko tožbo radi tega stvarno tožbo; a ne zameni ž njo dedinske pravice, katera ni stvarna, kajti slednja oklepa se telesne stvari, dočim je dedinske pravici podlaga položaj: namestništvo zapustnika po dediču gledé vesoljnega imovinsko-pravnega razmerja.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj, da se snide uveljavljenje pravic do dediščine z uveljavljenjem zapadlostnih (kaducitetnih) pravic.

I.

Leta 1884. je naprosila Marija H. dra. V. P., nadalje Edvarda P. in Frana Š., naj so ji za priče njene poslednje volje. V sočasni navzočnosti vseh treh prič je sporočila Marija H. svojo poslednjo voljo z vsebino, da postavlja za vesoljnega dediča Valentina T., kateremu je hkrati naložila izplačilo nekaj volil. Sporočilo poslednje volje se je takim načinom izvršilo, da je prebral dr. V. P. spis, kateri je sestavil že preje temeljem določil Marije H., da je na to proglasila poslednja, da je le-ta spis po njenih ukazih sestavljen, da je vrhu tega vzpričo vseh treh prič še ustno ponovila svoj ukrep, s katerim si postavlja vesoljnega dediča v osebi Valentina T. in da je končno hkrati z vsemi tremi pričami rečeni spis sopodpisala.

Po smrti Marije H., zamrle dne 15. novembra 1894. l., ni se našla ta spisana poslednja volja, pač se je pa našla druga pismena poslednja volja z dne 7. januarija 1894, katera je bila opremljena s podpisom Marije H. in pa s podpisi dveh prič, kateri sta pa podpisali rečeni testament vsled zahteve Marije H. vsak posamič v nenavzočnosti drugega. Bila je pa ta oporoka zgolj prepis prvotno spisane poslednje volje in so bila le nekatera volila predružačena. Tudi v poslednjem testamentu je postavljen Valentin T. za glavnega dediča Marije H.

Marija H. je bila nezakonsko dete, umrla je pa njena mati pred njo. Oglasila sta sedaj gledé zapuščine svoje zahteve Valentin T. iz naslova testamentarne dedinske pravice in pa finančna prokuratura v imeni erarja iz naslova zapadlosti (kaducitete).

Imenovani Valentin T. se je priglasil za dediča temeljem zapustničine poslednje volje. To priglašenje je vzelo sodišče na znanje s pridržkom, da izkaže Valentin T., kakor se je zavezal, naslov svoje dedinske pravice z dokazom, da je prvotno ustno sporočilo zakonito veljavno.

Valentin T. je prosil na to za zaslišanje vseh treh, s prva navedenih prič zadnje volje. Ko se je to zaslišanje izvršilo, določilo je sodišče z ozirom na to, da si lastita zapuščino tako Valentin T. kakor tudi finančna prokuratura v imeni c. kr. erarja, in sicer oba temeljem dveh izključujočih se naslovov, to je prvi temeljem zapustničine poslednje volje, druga pa temeljem zakona iz vzroka brezdedičnosti zapuščine, narok za zaslišanje obeh strank o tem, katero stranko da je odkazati k tožbi; ni namreč sporno, da je sporočila zapustnica gledé zapuščine v istini zadnjo voljo; o vprašanju, je-li sporočila zadnjo voljo v veljavni obliki ali ne, in imali torej Valentin T. veljaven naslov za priglašenje svoje dedinske pravice, je pa možno stoprav po dokončani pravdi razsoditi.

Zoper ta odlok je rekurirala c. kr. finančna prokuratura uspešno, kajti višje deželno sodišče je z naredbo z dne 28. maja 1895. št. 12475 prvosodni odlok razrušilo, hkrati pa naročilo prvemu sodišču, naj razsodi o dedinskem priglašenju Valentina T. v stvari sami, kajti c. kr. finan. prokuraturo v zastopstvu zapadlostnega erarja ni moči zmatrati za dediča. Brezdedična smrt ne daje še nikake dedinske pravice, o zapadlosti je pa možno stoprav takrat govoriti, če ni nikakega dediča. V

predležecem slučaju ni nikakih izključujočih dedinskih naslovov, ki bi opravičevali določitev naroka v zmislu § a 125. ces. patenta z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. in se zato prvemu sodišču nalaga, naj presodi, vstreza-li k zapuščini Marije H. po Valentinu T. temeljem poslednje ustne oporoke priglašena dedinska pravica zakonitim propisom, posebno, je-li izkazan pravni naslov, kakor to zahteva § 799. o. d. z., in naj na to razsodi o tem, je-li se sprejme odnosa priglasitev Valentina T. dedičem, toda brez vsakega pridržka, ali ne.

Revizijski rekurz Valentina T. je najvišje sodišče z naredbó z dne 13. avgusta 1895, št. 18922 zavrnilo, ker ni zmatrati državo, če si lasti zapuščino radi pomanjkanja dedičev, nikoli za dediča v zmislu zasebnopravnih določil državljanškega zakona, in ker nastopa marveč temeljem določil javnopravnih naredeb.

II.

Temeljem te naredbe je spoznalo okrajno sodišče v P. z odlokom z dne 26. avgusta 1895, št. 8583 kakor sledi: Oglasitev Valentina T. za nepogojnega dediča gledé zapuščine po Mariji H. temeljem ustne oporoke se brez pridržka sprejema in se v nespornem postopanju zavrača zahteva c. kr. finančne prokurature, naj se spozna, da ni izkazal Valentin T. dednega naslova, da naj se obravnava o zapuščini Marije T. ne gledé na proglašenje dedinske pravice, podano po Valentinu T. — ter se le-ta zahteva zavrača na pravdno pot iz nastopnih

razlogov:

Marija H. je sporočila l. 1884. svojo poslednjo voljo ustno v obliki, kakoršno predpisuje zakon, kar se je dognalo po zaslišanju oporočnih prič. Veljavnosti te oporoke ni na škodo, da je dala zapustnica svojo ustno proglašeno poslednjo voljo tudi še spisati, da je le-ta spis sama podpisala in da je isti tudi od prič sopedpisati dala, da se pa ta spis po zapustničini smrti ni več našel. Dokazano je namreč po pričah, katere so bile navzoče pri sporočilu oporoke, vsebina tega oporočnega spisa, v kolikor zadeva postavljenje dediča. Med ustno in pismeno oporoko ni pa nikake razlike. Če se primerja vsebina poznejše pismene oporoke z dne 7. januarja 1894. l., kateri primanjkuje k veljavi potrebnih formalnostij,

katera pa svedoči o volji zapustničini, vsebino one ustne oporoke, ne da se dvomiti o tem, da ni predrugačila zapustnica svoje volje, da si postavi za glavnega dediča Valentina T., spozna se marveč, da je vztrajala Marija H. pri tem svojem ukrepu. S tem je tudi izpodbita domneva, da je hotela zapustnica s to pismeno oporoko svojo prvotno ustno oporoko v njenem bistvu uničiti. Na volila, kakoršna so ustanovljena v obeh teh oporokah, ni se treba ozirati, ker je dedič Valentin T. k izplačilu taistih pripravljen. S tem v nespornem postopku izdanim razsodilom se ne krati pravica strank, da doženejo svoje zahteve pravnim potom s tem, da pojasnijo in dokažejo fakta.

Vsled rekurza c. kr. finančne prokurature je višje deželno sodišče z dne 15. oktobra 1895, št. 22610 prvosodni odlok predrugačilo v tem zmislu, da se oglasitev dedinske pravice, podana temeljem ustne oporoke Marije H. po Valentinu T. nepogojno zavrne iz vzroka pomanjkanja izkaza dedinskega naslova in da se ugotovi v imenu zapadlostnega erarja stavljeni zahtevi c. kr. finančne prokurature, da naj se obravnava o zapuščini Marije H. ne gledé na oglasitev Valentina T. za dediča.

Razlogi:

Iz izpovedeb prič dra. V. P., Edvarda P. in Frana Š. ne sledi dosti jasno, da je hotela Marija H. leta 1884. ustno oporočevati in tudi ne, kaj da je določila razun postavitve Valentina T. za dediča. Ker se torej ne more soditi v nespornem postopanju o vprašanju, je-li je ustna oporoka veljavna, kakšne vsebine da je bila in ni-li izgubila svoje veljave, ni smeti že temeljem spisov v nespornem postopanju trditi, da se je izkazal Valentin T. s pravnim naslovom dedovanja temeljem ustne oporoke po zmislu §-a 779. o. d. z. in §-a 121. ces. patenta z dne 9. avgusta 1854, št. 208. d. z.

Revizijskemu rekurzu Valentina T. je najvišje sodišče z naredbo z dne 4. februarja 1896, št. 1331 ugodilo, premenivši višjesodno odločbo in obnovivši prvosodni odlok uvažuje, da eksistuje v istini oporoka Marije H., na katero se sklicuje Valentin T. (naj si je hotela zapustnica oporočevati ustno ali pismeno) — in uvažuje, da izkazuje vse znake, katere zahteva zakon za ustno oporoko, da obsega končno tudi postavitve dediča; uveljavil se je sicer dvom, je-li hotela zapustnica ustno oporočevati,

toda ni možno rešiti to vprašanje potom nespornega postopanja, marveč zgolj pravnim potom, kar pa ne ovira, da se vzame oporoka, ker je formalno veljavna, za podlago zapuščinski obravnavi; sicer je izkazana zgolj postavitev dediča, niso pa tudi izkazana volila, toda finančna prokuratura ni legitimovana, da uveljavlja pravice neznanih volilijomnikov; je pa končno povsem nemogoče, da bi se nalagalo po oporoki postavljenemu dediču, da dokaže najpreje pravnim potom, da se ni uničila le-ta oporoka. —oe—

b) Obljubo starišev, da izplačajo sinu o priliki poroke opravo v gotovem znesku, je preudarjati po določitih o ženitnih pogodbah.

Okrajno sodišče v Z. je ugodilo z razsodbo z dne 30. junija 1894, št. 5401 tožbi, katero je vložil sin zoper svoje stariše zaradi izplačila zneska 200 gld., kateri so mu poslednji obljubili za slučaj poroke iz naslova oprave in sicer s pogojem, da se posreči tožniku dokaz o resničnosti tožbenih navedeb.

Razlogi:

Tožnik trdi v svoji tožbi, da sta se njega roditelja pred ženitvijo s sedanjo njegovo ženo zavezala, da mu izplačata iz naslova ženitne oprave znesek 200 gld., in da je on (tožnik) to obljubo sprejel. Toženca sta vgovarjala, da nista sploh dolžna dati tožniku opravo, ker se je le-ta proti njih volji oženil. Ne gledé na to, da se tožencem ta dokaz posrečil ni, ni ta vgovor niti umesten, kajti tu se gre za gotovo obvezo tožencev, zadevajočo plačilo 200 gld. kot ženitno opravo, in je zato tu jedino le vprašanje odločilno, so-li toženi stariši tako plačilo obljubili in je-li tožnik to obljubo sprejel.

Vsled apelacije tožencev je predrugačilo višje deželno sodišče z naredbo z dne 11. septembra 1894, št. 20318 pravosodno razsodbo in je zavrnilo tožbeni zahtevek nepogojno.

Razlogi:

Pred vsem je treba poudarjati, da navaja tožnik v svoji repliki, da se ne gre tu za slučaj, v katerem bi trebalo še-le odmeriti opravo po meri okolnostij in premoženja starišev (§ 1231.

o. d. z.), marveč da toži temeljem gotove obljube, in da je tu odločilna od tožencev izrecno prevzeta zavezanost. Pri rešitvi tega spora je torej odločilne važnosti vprašanje, je-li pogodba, na katere podlagi se je vložila tožba, ženitna pogodba in je-li je sklenena v obliki, kakoršno predpisuje zakon. Tožnik trdi, da so mu obljubili stariši za slučaj nameravane ženitve opravo v znesku 200 gld., in so tudi pod prisego zaslišane priče potrdile, da so dali toženi stariši to obljubo z ozirom na tožnikovo ženitev s sedanjo njegovo ženo. Ženitne pogodbe imenuje § 1217. o. d. z. one pogodbe, katere se sklepajo z ozirom na nameravani zakon gledé premoženja in katere zadevajo pred vsem doto, zaženilo, jutrnjo, vkupnost imovine, oskrbovanje in užitek lastnega premoženja, dedno nasledstvo, ali za slučaj smrti določeni dosmrtni užitek imovine ter vdovščino. V tem paragrafu rabljene besede »pred vsem« kažejo, da ne našteva zakon vseh ženitnih pogodb, marveč le eksemplikatивно one, katere so najčesteje rabljene, da so pa podvržene tudi druge pogodbe, katere so sklenene za slučaj poroke, pod določbe istega zakonitega določila. Radi tega in z ozirom na razlog, da navaja § 1231. o. d. z. opravo zraven zaženila, in da je zaženilo v §-u 1217. o. d. z. posebno poudarjeno, pride se do zaključka, da spada z ozirom na ženitev obljubljená oprava pod zakonito določbo § a 1217. o. d. z. in da je o njej sklenena pogodba ženitna pogodba. Ženitne pogodbe zahtevajo, da so veljavne, notarskega akta v smislu § a 1., *lit. a)* zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. Trebalo je torej za veljavnost pogodbe, temeljem katere vtožuje tožnik svoj zahtevek, da se je o njej spisal notarski akt. Da se je spisal o tej pogodbi notarski akt, tožnik niti ne trdi. Tožnikov zahtevek temelji zato na neveljavni pogodbi in je torej taisti zavrniti.

Tožnikove revizijske pritožbe je najvišje sodišče z naredbó z dne 20. novembra 1894, št. 13696, potrdivši višjesodno razsodbo zavrnilo, vzklicujoč se na poslednje povsem pravilne razloge, katerih ne zamorejo revizijska izvajanja izpodbiti.

c) Lastnik zastavljenega zemljišča vpravičen je, ako je položil hipotečni dolg, nadzastavnega upnika tožiti na priznanje ugasnitve nadzastavne pravice, ne more pa zahtevati od nadzastavnega upnika izbrisne pobotnice.

A vložil je proti Bju tožbo s sledečim zahtevkom: Toženec dolžan je: a) pripoznati, da je vsled prošnje de pr. 24. julija 1891, št. 6543 na zemljišči vlož. št. x pod tek. št. 4 temeljem plačilnega povelja z dne 23. maja 1891, št. 8035 na tirjatev pod tek. št. 2 v znesku 1500 gld. v varnost menične tirjatve toženčeve v ostanku 377 gld. 92 kr. s pr. predznamovana zastavna pravica ugasnila in je vknjižena samo še indebite, da se sme torej izbrisati; b) njemu izročeni, z 1 gld. 25 kr. kolekovani izvornik izknjižbene izjave podpisati, svoj podpis dati poveriti pri sodišču ali notarju in to izjavo izročiti tožniku proti povrnitvi stroškov, nastalih tožencu za poverjenje ali pa izročiti tožniku pravilno sestavljeno, kolekovano, predpisom §-ov 26., 27., 31. in 32. zemljiškoknjižnega zakona odgovarjajočo, za vknjižbo izbrisa te nadzastavne pravice s pr. pripravno izjavo gledé popustitve in izbrisa pod a) navedene nadzastavne pravice s pr., vse to v 14 dneh, ako se hoče izogniti izvršilu; c) povrniti tožniku stroške te pravde v 14 dneh pod izvršilom.

Prva instancija odbila je ta zahtevek nepogojno in ob sodila tožnika, da mora tožencu povrniti na 127 gld. 41 kr. odmerjene pravnne stroške v 14 dneh izogibom izvršila.

Razlogi:

Tožnik je lastnik zemljišča vlož. št. x. Na tem zemljišči predznamovana je pod tek. št. 2 zastavna pravica za tirjatev C-ja v znesku 1500 gld. brez obrestij in na tej tirjatvi med drugim tudi izvršilna zastavna pravica za menično tirjatev toženca B v ostanku 377 gld. 92 kr. s pr. Svota v zemljiški knjigi z nadzastavnimi pravicami zavarovanih tirjatev presega visokost tirjatve C-ja. Tožnik pravi, uporabljavaje določilo §-a 455 obč. drž. zak., da je v pokritje tirjatve C-ja položil znesek 1500 gld., kateri znesek se je po končanem naroku za vgotovljevanje v sporazumu vseh interesentov na ta način razdelil, da je prvi nadzastavni upnik D plačal se popolnoma, drugi E večinoma, ostali nadzastavni upniki, med njimi tudi

toženec B, pa niso prišli do plačila. Ker je torej tirjatev C-ja plačana, ne obstoji več in so torej ugasnile zastavne pravice za to tirjatev in na njej vknjižene nadzastavne pravice. Toženec upira se pa, izdati zemljiškoknjižnemu zakonu odgovarjajočo izbrisno izjavo gledé svoje nadzastavne pravice in jo izročiti tožniku, vsled česar tožnik zahteva, da se izreče: nadzastavna pravica tožnikova je ugasnila in toženec je dolžan, izročiti tožniku takošno izjavo. Ne spušča se v razmotrivanja, katera je toženec navedel, je li tožnik bil vpravičen k položbi in v razmotrivanja gledé visokosti svote, ker bi tudi, ako bi se vsa ta razmotrivanja rešila v zmyslu tožnikovem, se tožbenemu zahtevku ne moglo ugoditi in sicer iz sledečih razlogov. Izrek, kateri zahteva tožnik, naj bi bil v prvem delu prejudicialni, v drugem kondemnatorični in iz prvega dela izhajajoči. Pogoj za vsako pravdo je, da ima tožnik kak interes na sodniškem izreku. Tacega interesa pa ni in vsled tega tožba nevtemeljena, ako je konkretno pravno razmerje takošno, da ni treba še le ustanovitve po razsodbi, ako more torej n. pr. tožnik potom izvanprepirnega postopanja doseči ono pravno stanje, po katerem teži. Ne more biti naloga razsodbe, da se izreče, zemljiškoknjižna pravica toženčeva je ugasnila, ako more tožnik brez take izjave ali s pomočjo druge osebe, katera tako rekoč posreduje med tožnikom in tožencem; pravico dati izbrisati, in tem manj more razsodba, tožencu nalagati dejanje, da se izbrše ta pravica, ker tožnik tega dejanja ne potrebuje. Z odlokom z dne 7. aprila 1891, št. 1045 dovolila se je predznamba zastavne pravice pri tožnikovem zemljišču za kupninsko tirjatev C-ja v znesku 1500 gld. in se je slednjemu določil rok do 1. januarija 1892, da vpraviči predznambo. Vpravičba se pa ni izvršila. Tožnik vpravičen je torej bil, v zmyslu §-a 45. zemlj. zak. ali pa temeljem z odlokom z dne 17. marca 1893, št. 1247 vtrjene izbrisne pobotnice C-ja prositi za vknjižbo izbrisa predznamovane zastavne pravice in nadzastavnih pravic, ne da bi doprinesel izbrisnih pobotnic nadzastavnih upnikov, ker bi se v tem in onem slučajih analogno uporabljavaje določila §-ov 49. in 50. zemlj. zak. in z ozirom na pravni značaj predznambe izbrisale ne samo predznamovana pravica, ampak tudi na to pravico vknjižene ali na njej predznamovane nadzastavne pravice. Ako bi bil pa tožnik tudi menenja, da nasprotuje vsaki taki poti določba §-a 51. zemlj. zak., ni imel pravice zahtevati od nadzastavnega upnika izdajo izbrisne

pobotnice. V zmislu §-a 1426. obč. drž. zak. sme dolžnik samo od upnika in sicer od plačanega upnika zahtevati pobotnico. Toženec pa ni upnik tožnikov, ampak v sredi stoječega C-ja, ker podzastavba ničesar ne izpremeni na razmerji med hipotečnim dolžnikom in upnikom in vsakemu pusti njihovo relativno lastnost kot dolžnik in upnik, tako da n. pr. prvi od nadzastavnega upnika neposredno ne more biti tožen po hipotečni tožbi. Tožnik moral bi se, ako je hotel dati izbrisati zastavno pravico za tirjatev C-ja in na njej vknjižene nadzastavne pravice, obrniti do C-ja in ako ni hotel v zmislu § a 39. zemlj. zak. temeljem položbe prositi predznambe izbrisa in predznambo opravičiti, mogel bi njegovo sodelovanje in njegovo izbrisno pobotnico tem manj pogrešati, ker bi se s samim izbrisom nadzastavnih pravic brez izbrisa zastavne pravice same zaželjeni cilj, da bodi tožnikovo zemljišče neobremenjeno, ne bil dosegel. Tožbeni zahtevk moral se je torej odbiti in sicer gledé prejudicijalnega dela njegovega že radi tega, ker nadzastavna pravica toženčeva ugasne še le z izbrisom zastavne pravice za tirjatev C-ja, pred tem izbrisom pa popolnoma obstoji, in to tembolj, ker se tirjatev, za katere varnost je vknjižena nadzastavna pravica, ni plačala.

Na tožnikovo apelacijo je druga instanca potrdila prvosodni izrek gledé zaktevka pod *b*), gledé zahtevka pod *a*) in gledé sodnih stroškov pa izpremenila in razsodila: Toženec dolžan je pripoznati, da je vsled prošnje de pr. 24. julija 1891, št. 6543 na zemljišči vl. št. x pod tek. št. 4 temeljem plačilnega povelja z dne 23. maja 1891, št. 8305 na tirjatev pod tek. št. 2 v znesku 1500 gld. v varnost menične tirjatve v ostanku 377 gld. 92 kr. s pr. predznamenovana zastavna pravica ugasnila in je vknjižena samo še indebite, da se sme torej izbrisati. Sodni stroški prve in druge instance obeh strank se obotajo.

Razlogi:

Prva instanca je prvi del tožbenega zahtevka radi tega zavrnila, ker ni bilo treba vložiti tožbe, da se doseže zahtevani izbris, in ni trebalo za to sodniškega izreka, ker je tožnik ta cilj lahko dosegel izvanspornim potom. Akoravno je slednji po §-u 45. zemlj. zak., ker se ni izvršila opravičba, mogel prositi izbrisa za tirjatev C-ja v znesku 1500 gld. predznamenovane zastavne pravice in na tej pravici predznamenovanih nadzastavnih pravic, vendar ni vpravičena

zavrnitev tega dela tožbenega zahtevka, ako je vtemeljen, ker ni dokazano, da bi morala ta pot dovesti do cilja, in ker je toženec izpodbijal pravico tožnikovo do izbrisa v varnost tirjatve v znesku 377 gld. 92 kr. c. s. c. predznamenane zastavne pravice, vsled česar je tožnik pač imel vzroka dovolj, zahtevati, da se z razsodbo vgotovi pravno razmerje. To izpodbijanje ni vpravičeno. Ne more se dvomiti, da je bil tožnik po §-ih 455. in 1425. obč. drž. zak. vpravičen, dolžni znesek 1500 gld. položiti v sodne poklade. Iz listin, katere sta položili obe stranki in posebno iz izjave z dne 27. marca 1891 izhaja, da ni prava toženčeva trditev, da mora tožnik položiti še 141 gld. za obresti, ako hoče plačati ves dolg pri C-ju, ker se je določilo, da je tirjatev v znesku 1500 gld. ne obrestna ne samo za prvotnega upnika, ampak tudi za njegovega prvega pravnega naslednika, in je obrestovanje nastopilo torej še le takrat, ko sta zakonska H. zamenila zemljišče s tožnikom. Navedena tirjatev v znesku 1500 gld. torej ni bila plačna, kakor trdi toženec, dne 27. marca 1891, ampak še le 17. januarija 1893, in torej tudi ni vtemeljena njegova zahteva, da mora tožnik položiti še znesek 141 gld. kot petodstotne zamudne obresti od 27. marca 1891 do položnega dne, katerega napačno zaznamuje z dnem 14. februarija 1893. Sicer je bil pa toženec s svojim prejšnjim zastopnikom tudi pri razdelbenem naroku dne 14. marca 1893 osebno navzoč in niti sam, niti kak drug. interesent ni ničesar vgovarjal proti visokosti položenega zneska. Vsled tega ugoditi se je moralo prvemu delu tožbenega zahtevka in izpremeniti razsodbo prve instancije v točki a). Nasprotno bilo je to razsodbo v točki zavrnitve drugega dela b) potrditi, ker med nadzastavnim upnikom in hipotечnim dolžnikom ni nobenega pravnega razmerja, katero bi prvemu nalagalo dolžnost, da izda legalizovano izbrisno izjavo. Sklicevanje na § a 469. in 1369. obč. drž. zak. ni dopustno, ker samo plačani upnik mora zastavniku dati možnost, da izvrši izbris iz javnih knjig, toženec pa za svojo tirjatev ni bil plačan. Določila §-ov 176. in 177. obč. sod. r. se ne morejo uporabljati, kakor se to razvidi že iz nadpisa XV. poglavja, ker se tu ne gre zato, da bi se ustanovilo dokazilo. Konečno tudi §-i 21., 31. in 32. zemlj. zak. zahtevka tožnikovega, naj se izda izbrisna izjavo, ne morejo opravičiti, ker se ta določila nanašajo samo na obliko take izjave, ne pečajo se pa s prašanjem o zavezi, da se izda taka izjavo. V predležem slučaju

pa tudi ni treba izdaje izbrisne izjave, ker se more izbris, kakor tožnik sam navaja v apelaciji, izvršiti ne samo temeljem zasebne listine, ampak tudi temeljem razsodbe. Ker je toženec tožbeni zahtevek pod a) tudi v meritoričnem oziru izpodbijal in se je spoznalo, da je to izpodbijanje neopravičeno in je uporabljevalo velik del pravde, je vpravičeno po §-ih 24 in 26. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak., da se stroški prve instancije, in ker je tožnikova apelacija imela vsaj deloma uspeh, tudi stroški druge instancije obeh strank obotajo.

Najvišje sodišče je na redno revizijo toženčevo z razsodbo z dne 12. februarja 1896, št. 1454 potrdilo višjesodno razsodbo, v kolikor se je izpremenila ž njo razsodba prve instancije, in izrek druge instancije o stroških in spoznalo, da mora toženec povrniti tožniku stroške revizijskega odgovora v 14 dneh izogibom izvršila.

Razlogi:

O vpravičenji tožnikovem, da zahteva izbris pri svojem zemljišču vknjižene sporne nadzastavne pravice, pač ni treba, kakor se razvidi iz spisov, govoriti. Kar se pa tiče formalne strani, ni treba se spuščati v prašanje, je li bi se po tožniku zaželjeni uspeh z uporabo okolnosti, da je bila tirjatev na kupninskem ostanku C-ja samo predznamovana in da se ni bila vložila vpravičevalna tožba, tudi na drug način mogel doseči, gotovo je pa bila pot, katero je izbral tožnik, kateri je po položitvi izvršeno plačilo tirjatev v znesku 1500 gld. in zastavbo zemljišča za to tirjatev kot pravno obstoječo priznati moral, pravilna. Da bi lastnik hipoteke z nadzastavnim upnikom ne bil v nobenem pravnem razmerji, se pač po pravici posebno z ozirom na § 455. obč. drž. zak. ne more trditi in tu nastali stroški povzročili so se skoro popolnoma vsled toženčevega stališča, kateri je iz ničevih razlogov zanikal, da se je po tožnikovi položitvi dolg popolnoma plačal. Neopravičen je tudi vgovor proti izreku višjesodne razsodbe, da je zastavna pravica toženčeva sedaj vknjižena indebite, ker se pač more imenovati v zemljiški knjigi še nahajajoča se zastavna pravica, koje pravni pogoji so odpadli, da je vknjižena indebite, bodisi da obstoji tirjatev sama še ali ne. Sicer se bode pa šlo za to, jeli višjesodna razsodba izvršilna ali ne, tedaj, kader bode treba izbris nadzastavne pravice izvršiti izvršilnim potom. Tudi izrek druge instancije o stroških, nikakor

ni tak, da bi dal tožencu povoda k pritožbi, ako se pomisli, da je bila tožba v bistvu in v poglavitni stvari uspešna. Reviziji se torej ni moglo ugoditi in je bilo po §-ih 24. in 26. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. tožencu naložiti povrnitev revizijskih stroškov.

Iz upravne prakse.

Kdaj se more po §-u 24. gozd. zak. zahtevati, da trpi zemljiški lastnik spravljanje tujih gozdnih pridelkov po svojem svetu?

Okrajno glavárstvo v K. spoznalo je na prošnjo Jakoba M. po izvršenem lokalnem ogledu v zmislu §-a 24. gozdnega zakona z dne 3. decembra 1852, št. 250. drž. zak. z razsodilom z dne 22. maja 1896, št. 10692 takole:

Ivan K. zavezan je dopustiti Jakobu M., da le-ta gozdne pridelke okoli 33500 kub. čevljev s svoje v kat. obč. Sv. Gregor ležeče gozdne parcele št. 1803 zvozi po poti, katera je zasebna lastnina graščine O. in ki gre skozi graščinski gozd do deželne ceste v svrhu nakladanja na železniški postaji O.; Jakob M. zavezan je pa to izvažanje po navedeni poti izvršiti na najmanj kvarni način, posebno izvažanje v deževnem vremenu, ako to graščak želi, začasno ustaviti in graščaka Ivana K. za povzročeno škodo popolnoma odškodovati. Gledé te odškodbe določi se za zdaj, da mora Jakob M., ako uporabljá navedeno pot plačati Ivanu K.: a) kot odškodnino, da mora trpeti izvažanje in je s tem v svoji zasebni lastnini omejen, na leto 100 gld; b) kot odškodnino za poškodovanje pota, katero se bode najbrž vsled izvažanja zgodilo, jedenkrat za vselej znesek 250 gld. Razven tega je Jakob M. zavezan, c) da bode za eventualno z izvažanjem lesa povzročeno poškodovanje dreves ob izvozni poti za vsak slučaj še posebej odgovoren. Ako bi se gledé odškodnin pod b) in c) političnim potom ne moglo doseči sporazumljenje, odkazeta se obe stranki na redno pravdo pot.

Razlogi:

Po §-u 24. gozd. zakona je vsak zemljiški lastnik zavezan, da pusti gozdne pridelke, kateri se bi drugače nikakor ali pa le z ne-

razmernimi stroški mogli iz gozda spraviti in izvažati, spravljati po svojem svetu pridržujoč mu pravico do popolnega odškodovanja. Pri lokalnih poizvedbah dne 28. aprila t. l. dokazalo se je, da se more na gozdni parceli št. 1803 kat. obč. Sv. Gregor že posekani, blizu vasi H. za izvažanje pripravljeni in otesani les in na navedeni parceli še stoječih 300 dreves, kateri so odločeni za posekanje in so za to pripravnih, izvažati oz. spravljati po treh različnih potih in sicer 1. po javni (deloma občinski, deloma okrajni) poti, ki pelje od vasi H. čez M. S. do železniške postaje O., katera pot ima dolžino 8,75 km; 2. po poti, ki pelje od vasi H. čez vasi G., G. in P. na deželno cesto in se steka v to ne daleč od železniške postaje O., katera pot je vsega skupaj 4,75 km dolga in obstoji iz javnih (občinskih) in zasebnih poljskih potov; 3. po graščinski zasebni poti, ki pelje od vasi H. skozi gozd graščine O., katera pot je 2,25 km dolga in se steka blizu železniške postaje O. v deželno cesto. Z ozirom na dolžino teh treh potov, katera omogočuje, da se more napraviti na poti pod 1) največ eno vožnjo na dan, na poti pod 2) največ 1,7 voženj in na poti pod 3) največ tri vožnje, in z ozirom na to, da peljejo poti pod 1) in 2) čez hribovit teren, med tem ko pelje pot pod 3) polagoma padajoč na deželno cesto, oziroma do mesta, kjer se ima nakladati (do železniške postaje O.), zmatrati se mora kot dokazano, da je spravljanje lesa po potih pod 1) in 2) z nerazmerno večjimi stroški združeno, kakor po graščinski poti in to tudi, če se jemlje ozir na to, da je visočina postavka voznine od kilometra v obratnem razmerju k dolžini izvozne poti. Iz tega pa sledi po jasni določbi §-a 24. gozd. zak. zaveza lastnika zadnje imenovane poti, da dopušča vprašavno spravljanje lesa. Kar se tiče začasnega dobička gledé odškodnine, katero ima plačati Jakob M. kot lastnik gozda določilo se je za dopuščanje spravljanja pod a) odmerjeno odplačilo deloma oziraje se na to, da znaša potrebščina, ker nastane potreba, da se, dokler traja spravljanje vsega lesa, gozd bolj nadzoruje, pri okoli 600 voženj 80 gld., med tem ko se je odmerila odškodnina za to, da se neizogibno moti obrt kovačnice in kolarnice, stoječe na onem konci, kjer se steka izvozna pot v deželno cesto (ker se morajo vozovi tam obračati itd.), na 20 gld. Za odmero odškodnine v znesku 250 gld. za to, ker se bode vsled spravljanja izvozna pot poškodovala, oziroma za to, da se ta pot zopet postavi v sedanjí stan, jemalo se je,

oziraje se na lokalne razmere, za podlago, da bode stalo potrebno napravljanje in dovažanje gramoza in kamenja 140 gld. delavske mezde za potrebna popravila za okroglo 100 dnin pa 116 gld. Ker v te zneske eventualna poškodovanja graščinskega gozda ob obeh straneh izvoznega pota že radi tega niso vračunjena, ker se sedaj ne more določiti, ako se bodo sploh zgodila in kakošna bodo, vidi se v določilu §-a 24. gozd. zak. tudi daljna zaveza gozdnega lastnika, da mora od slučaja do slučaja poškodovanja gozda povrniti, vtemeljena z ozirom na zakonito obvezo, da mora zemljiškega lastnika za škodo, povzročeno mu s spravljanjem lesa, popolnoma odškodovati.

Na rekurz graščaka Ivana K. potrdila je deželna vlada v L. j. z naredbo z dne 17. julija 1806, št. 10419 razsodilo prve instancije.

Razlogi:

Res je, da ni neobhodno potrebno, da bi se zadevni les spravljal po graščinski poti, ampak se more izvažati les tudi po drugih potih. Toda čas, ki bi se v tem slučaju rabil za to, da bi se zmoglo delo, ima za posledico tako zvišanje stroškov, da se mora imenovati spravljanje gozdnih pridelkov po tih potih združeno z nerazmernimi stroški. Ker se pa smejo po §u 24. gozd. zak. spravljeti gozdni pridelki po tujem svetu tudi, ako bi se sicer gozdni pridelki mogli le z nerazmernimi stroški spravljeti iz gozda in izvažati, obstoji torej v predležečem slučaju gotovo v zakonu vtemeljena zaveza zemljiškega lastnika, da dopusti to spravljanje. Brez pomena je, ako skupni stroški spravljanja po potih pod 1) in 2) dajo skoraj isti konečni rezultat, ker po navedenih določilih se gre tu jedino za golo izvažanje, za transport.

C. kr. poljedelsko ministerstvo ugodilo je pa z naredbo z dne 29. oktobra 1896, št. 19950/1332 ministerijalnemu rekurzu graščaka Ivana K., razveljavilo odločbi okrajnega glavarstva in deželne vlade in oprostilo graščaka Ivana K. vprašavne zaveze.

Razlogi:

Po §u 24. gozd. zak. je vsak zemljiški lastnik zavezan, da dopušča gozdne pridelke, kateri bi se sicer nikakor ali le z nerazmernimi stroški mogli spravljeti in izvažati iz gozda, spravljeti po svojem svetu. To zgoditi se mora na najmanj kvarni način in mora

zemljiškega lastnika popolnoma odškodovati za povzročeno škodo gozdni lastnik. Določuje se torej zasilna pravica za take gozdne lastnike, kateri svojih gozdnih pridelkov sploh ne morejo ali je pa morejo spravljati iz gozda le z nerazmernimi stroški. Ako so dani ti pogoji, daje zakon gozdnemu lastniku olajšilo, da sme svoje gozdne pridelke tudi po svetu družega posestnika spravljati, uvažujoč pri tem gotove varnostne naredbe. Smoter te zakonite določbe, katera vsebuje brez dvojnega javnopravno omejitve lastninske pravice in je torej izjema od občnega pravila §-a 354. obč. drž. zak., je očitno ta, da dá gozdnim lastnikom sredstvo, v denar spraviti svoje gozdne pridelke, v onih slučajih, v katerih je izvažanje na drug način fizično nemogoče ali bi pa zahtevalo nerazmerne stroške, to je take stroške, kateri izključujejo, da bi se gozdni pridelki, ki se imajo izvažati, dali racijonelno vnovčiti. Nasprotno pa nikakor ni bil namen zakona, da bi dopustil uporabo tujega sveta za spravlanje gozdnih pridelkov poljubnosti gozdnega lastnika, ali da bi bila ta uporaba odvisna samo od udobnosti, koristi ali primernosti. Kakor se razvidi iz vsebine prošnje Jakoba M., gre se v predležčem slučaju za spravlanje onega lesa, kateri je prodal iz njemu lastne gozdne parcele št. 1803 kat obč. Sv. Gregor tvrdki F. F. v Trstu za 5270 gld. Glasom komisijskega zapisnika z dne 28. aprila 1896 obstoji ta les iz 19500 kub. čev. otesanega stavbenega lesa, kateri je pripravljen na skladišču pri vasi H. za izvoz, in iz 300 sečnih, na parceli 1803 še stoječih dreves, skupaj merečih 14000 kub. čevljev, katera bi dala po izreku izvedencev otesana 10000 kub. čevljev lesa. V rzsodilu okrajnega glavarstva navedena je količina lesa, ki se ima spraviti, skupaj na 33500 kub. čevljev, pri čemur se je pomotoma sošteval otesani in neotesani les (14000 + 19500 kub. čevljev). Glasom prošnje mora Jakob M. zvoziti les do decembra 1896 na železniško postajo O., da se bode spravil v Trst. Po ogledu, izvršenem dne 28. aprila t. l. možno je spravlanje lesa po treh potih. Prva pot I. je javna, občinska pot in okrajna cesta, dolga 8.75 km, katera vodi do železniške postaje V. L., to je do one postaje, katera je O. najbližja. Drugi dve poti peljeta na železniško postajo O. Od teh je pot II. dolga 4.75 km in obstoji iz občinskih in zasebnih poljskih potov, druga pot III. je dolga 2.25 km, graščinska pot, katero hoče M. uporabljati. Jakob M. trdi, da je uporabljal to pot tudi preje in sicer najprvo neodplatno,

potem pa proti odškodovanju. Po izvedeniškem mnenju, nahajajočem se v glavnem zapisniku z dne 28. aprila 1896 znašali bi stroški za spravlanje otesanega, na skladišču pripravljenega lesa: po poti I. v V. L. 975 gld., pri čemur se pa mora opomniti, da bi po navedbah rekurenta, ako bi Jakob M. uporabljal železniško postajo V. L., kamor je baje do februarja 1896 že tretjino lesa zvozil, na železniški voznini do Trsta za ves les 88 gld. bilo manj plačati, kakor pri uporabi železniške postaje O., katera okolnost je za Jakoba M. brez pomena, ker nima trpeti železniške voznine. K tem 975 gld. prišteti bi bilo še po cenvi izvedencev 250 gld. za stroške vzdržavanja potov. Skupni stroški znašali bi torej 1225 gld. Po občinskih in zasebnih poljskih potih II. čez T. na O. znašali bi stroški 585 gld., pri čemer bi pa po cenvi izvedencev bilo treba plačati še odškodnino 250 gld. za vzdrževanje potov, tako da bi znašali skupni stroški spravlanja po teh potih 835 gld. Po graščinski poti III. znašali bi stroški spravlanja 341 gld., pri čemur bi zopet morala se zasebnemu lastniku in sicer po rekurovanem razsodilu plačati odškodnina za vzdržavanja pota 250 gld., potem za dopustitev spravlanja 100 gld., tako da bi znašali skupni prevozni stroški 691 gld. Ako se izračunijo stroški za spravlanje ne samo 19500 kub. čevljev že otesanega lesa, ampak tudi od dreves, ki se morajo še le obdelati, in ki bi dali okolu 10000 kub. čevljev lesa, znašali bi skupni stroški za spravlanje po poti I. na 1475 gld. oziroma došteti 250 gld. za vzdrževanje potov, skupaj 1725 gld., po drugi poti 1135 gld. in po tretji poti 866 gld. Tretja, graščinska pot je skoro ravna, drugi dve pa peljeta po hribovitem terenu. Graščinska pot pelje skozi gozd in je po rekurovanem razsodilu Jakob M. zavezan, da odškoduje zasebnega lastnika od slučaja do slučaja za eventualna, sicer po izreku izvedencev res nepredvidna, vendar možna poškodovanja dreves ob potu. Sicer je v rekurovanem razsodilu Ivanu K. še pridržana pravica, da zahteva, ako se uporablja graščinska pot, višjo odškodnino pravnim potom. Le-ta znaša po komisijskem zapisniku 300 gld., toréj 50 gld. več kakor se je upoštevalo pri prejšnjem računu. Poleg tega ne zahteva Ivan K. za dopustitev 100 gld., ampak 250 gld. Ako se upoštevajo vse razmere in posebno okolnost, da znaša razlika preje izračunanih skupnih prevoznih stroškov po poti II in onih po poti III samo 144 gld., oziroma k večjemu 269 gld., ne more se reči, da

je spravljane na 5270 gld. cenjenega lesa po poti II napram onemu po poti III združeno s tako neprimernimi stroški, da bi se moglo zakonito vpravčiti dolžnost Ivana K., da trpi spravljanje lesa po svojem zasebnem svetu in se ga je moralo torej te zaveze oprostiti.

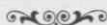

Književna poročila.

Řízení trestní zákonné (Avstrijsko kazensko-pravdno postopanje), razlaga v sistematiškem redu J. U. dr. Frančišek Storch, c. kr. r. profesor češkega Karol-Ferdinandovega vseučilišča v Pragi. Druga knjiga prvi del. V Pragi 1896. Založila „Právnícká Jednota“ v Pragi. V komisiji knjižarne Fr. Řivnáča. Str. 320. Cena 2 gld. 50 kr.

Le-ta spis, katerega prva knjiga, obsegajoča „uvod“ in „splošne nauke“, je izšla l. 1887., je prvo in dosedaj jedino delo v češkem jeziku, katero podaja celotno in sistematiško razlago avstrijskega kazensko-pravnega postopanja. Razlikuje se pa tudi od podobnih v drugih jezikih o istem predmetu izdanih del, po svoji široki podlagi in po svojem vednostnem obsegu. Znano je, da sta odnosna spisa Rulfa in Varghe zgolj malega obsega, in da sta obširnejša knjiga Ullmannova in pa Krzymuskega „Wyklat procesu kazněgo austryackego“ namenjena in urejena skoraj izključno za akademiško rabo. Nasprotno je pa Storchov spis opremljen z obširnim literarnim aparatom, kateri nudi v kolikor mogoče popolni meri podatke iz odnosne avstrijske literature in kateri se ozira v potrebi tudi na inozemsko, posebno na nemško in francosko književnost. Ni pa pozabil pri vsem tem pisatelj na posebne potrebe in namene akademiškega studija, ker je postavil pod črto razlago mnogih nadrobnejših vprašanj in literarnih kontroverz. Praksa je pa s tem v poštev vzeta, da se na dotičnih mestih poudarja, kakšno mnenje da je prišlo k veljavi pri tem ali onem vprašanji v judikaturi najvišjega kasačijskega sodišča.

Drugi del celega spisa boče podal nadrobno razlago o kazensko-pravdnem postopanju in sicer o rednem postopanju (drugi oddelek) in o izvanrednem postopanju (tretji oddelek). Ravno kar izišli prvi oddelek tega dela razpravlja pred vsem „o splošnih pogojih za doseglo namena kazenskega postopanja“, pri čemur se razpravlja posebno o zaporu in o dokazu. Nadalje se razpravlja o „kazensko-pravdnem postopanju pred prvo instanco“ in sicer pred vsem o pripravljalnem in o prehodnem postopku in dalje o glavni razpravi. Gledé na zistem, kakoršen je uveljavljen v kazensko-pravdnem redu, razlaga se pred vsem ono, kar zadeva normalen postopek, to je postopek o zločinu in o pregreških nasproti navzočemu obtožencu; k temu se pa druží razlaga o posebnostih, katere najdemo v postopanju proti nepričujočim in v postopanju o prestopkih.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1896.

— (Imenovanje.) Predsednikom deželnega sodišča v Zadru imenovan je višji državni pravdnik v Zadru dr. Cezar pl. Pellegrini-Danieli.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: sodni pristav v Tolminu Andrej Jeglič in avskultant Štefan Pahor deželnosodnima pristavoma v Trstu; avskultant Josip Fon sodnim pristavom v Podgradu; avskultant Josip Cechet pristavom v Buzetu — Premeščeni so: sodni pristav v Sevnici Viktor vitez Frölich-Frölichsthal v okrožje višjega sodišča tržaškega; sodni pristav v Podgradu Anton Laneve v Tolmin; sodni pristav v Buzetu Ivan Guzelj v Kanal. — Umrli je v Celji odvetnik dr. Friderik Babnik, v Zagrebu pa odvetnik dr. Josip Kopač. — Umirovljen je predsednik deželnega sodišča v Celovcu dr. Franc baron Mylius in bil tem povodom odlikovan z naslovom senatnega predsednika.

(† Navratil Ivan.) Dne 29. nov. t. l. umrl je na Dunaji predsednik pomožnih uradov pri najvišjem sod. Ivan Navratil. Pokojnik rodil se je dne 5. marca 1825. l. v Metliki. Bil je odličen slovenski pisatelj, kateri si je pridobil tudi za slovensko pravno uradovanje velikih zaslug, izdaviš sodnim uradnikom namenjeno slovnico: „Kurze Sprachlehre mit einer möglichst vollständigen Schreibung der slovenischen Sprache, einem rechtspraktischen Anhang, enthaltend verschiedene Formulare und ein deutsch-slovenisches und slovenisch-deutsches Wörterbuch der nothwendigsten Kunstausrücke aus der Straf — Pr. O. vorzüglich für Gerichtsbeamte. — Obširneje o Navratilovih zaslugah govorili smo že lani na tem mestu, povodom njegove sedemdesetletnice.

— (Dr. Karol pl. Strehmayr.) prvi predsednik najvišjega sodišča praznoval je dne 9. novembra t. l. petdesetletnico svojega vstopa v državno službo. Tem povodom čestitalo mu je vse uradništvo najvišjega sodišča in generalne prokuratorate ter njemu na čast priredilo banket. Nj. Veličanstvo odlikovalo ga je z lastnoročnim pismom. Čestitali so slavitelju tudi vsi ministri in predsedniki najvišjih sodišč, odvetniške in notarske zbornice i. t. d. Dne 21. novembra t. l. praznoval je pa dr. pl. Strehmayr petdesetletnico svoje promocije na graškem vseučilišču, katero mu je tem povodom izročilo ponovljeni doktorski diplom.

— (Okrajno sodišče v Cirknici) povečalo se je z naredbo pravosodnega ministerstva z dne 27. oktobra 1896, št. 200 na ta način, da se je izločila občina Rakek iz okrožja okrajnega sodišča logaškega, občina Šilce pa iz okrožja okrajnega sodišča v Ložu in sta se ti občini priklopili okrajnemu sodišču v Cirknici.

Slovenskim pravnikom.

Novi zakoni o sodnem postopanju, do kojih uveljavljenja imamo le še leto dnij, preustrojé korenito naše pravno življenje. Pravnike, delujoče v pravosodju, čakajo težavne naloge. Ne več izključno v mrtvih črkah, ampak bistveno v živi besedi se bode pretakala pravna snov, in sodnik jo ustno in neposredno izobličí strankam v obvezno pravo. Tako postopanje pa zahteva temeljitega in obsežnega znanja formalnega in materialnega prava. Treba bode torej jako intenzivne izobraženosti v vseh pravnih strokah.

Društvo „Pravnik“ zmatra si za dolžnost, da svojim članom pridobi v to izobrazbo potrebnih pripomočkov. Najboljši pripomoček pa je dobro založena knjižnica v pripravnih prostorih. S požrtvovalnostjo velike večine ljubljanskih članov, ki z mesečnimi doneski skladajo potrebna denarna sredstva, posrečilo se je društvu, podati ta pripomoček svojim članom v razpolago. Najelo si je v „Narodnem domu“ mirnim študijam jako udobne prostore in izpopolnilo svojo — s proizvodi materialnega prava že itak dobro založeno knjižnico z nastopnimi deli:

1. Neuman-Ettenreich: „Civilrechtliche Fragen“, delo, koje pisatelj izdaje po naročilu predsedstva c. kr. višjega deželnega sodišča na Dunaji in katero v praksi jako dobro služi;

2. vladne načrte in poročilo permanenčnega odseka ter skupno poročilo tega odseka in permanenčne komisije o novih postopnih zakonih;

3. Dr. Ignaz Kornfeld: Civilprocessuale Grundsätze;

4. Ernst Demelius: Kritische Studien zu den Gesetzentwürfen (2 zvezka);

5. Dr. Karl Grabmayr: Landwirtschaft & Real-execution;

6. Dr. Schrutka v. Rechtenstamm: Die neue österr. Civilprocess-Gesetzgebung;

7. Dr. Max Schuster v. Bonnot: Österr. Civilprocessrecht, systematisch dargestellt;

8. Dr. Trutter: Die österr. Civilprocessrecht in systematischer Darstellung;

9. Dr. Georg Neumann: Das Verfahren nach der Civilprocessordnung an Rechtsfällen dargestellt;

10. Dr. Urban: Das Verfahren nach der neuen Civilprocessordnung an Beispielen dargestellt;

11. Dr. Zistler: Systematisch Übersicht über die wichtigsten Bestimmungen der neuen Civilprocessgesetze;

12. Dr. Katz: Das Urteil im neuen österr. Civilprocessgesetze;

13. Dr. Rietsch: Zur Kritik & Anwendung des § 378 der neuen Civilprocessordnung.

Dela pod 3, 4 in 5 bila so svoj čas v „Slov. Pravniku“ že ocenjena. Tu poudarjamo le, da so ista v zvezi s članki dr. Fran Kleina „pro futuro“ (v Jur. Blätter) in „Mündlichkeitstypen“ (Ger. Zeitg.), katere knjižnica tudi poseduje, za pravo pojmovanje novih zakonov velevažna. Tudi o ostalih tu navedenih delih se kritika povoljno izraža, osobito o delu pod 7, katero celó justična uprava priporoča.

Društvo pa nabavi tudi vsa poznejša znamenitejša dela o novih zakonih ter bode v društvenih prostorih na razpolago tudi poseben seznam vseh člankov, ki se tičejo novih zakonov in so priobčeni v listih, na katere je društvo naročeno.

Društvo meni, da je s tem pripravilo vse udobnosti za proučevanje novih zakonov o sodnem postopanju, ter materialnega prava, in vabi s tem svoje člane, da pogosto obiskujejo društvene prostore in zajemajo iz bogatih virov. Osobito gospodom članom z dežele bode prilika jako ugodna, kader pridejo k predavanjem pri tukajšnjem deželnem sodišči. Vabi pa vzlasti one slovenske pravnike, ki doslej še niso člani društva, da mu pristopijo, kajti čim večje bode število društvenikov, tem močnejše in uglednejše bode društvo in tem lažje bode dobivati sredstev za vsestransko pravno izobrazbo.

Odbor društva „Pravnika“.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Vabilo.

„Slovenski Pravnik“ dogotovi s to številko zopet en letnik in prične s prihodnjo številko trinajsto leto.

Tudi v prihodnjem letu ostanejo program in smotri našega lista nespremenjeni. Novi civilnopravdni zakoni in sploh obilica drugih novih zakonov stvarjajo potrebo slovenskega pravnškega lista še nujnejšo nego doslej, ker po novih zakonih so se marsikateri novi pravni termini uvedli v literaturo. Vabimo torej vse slovenske pravnike tem potom na naročbo in k pristopu našemu društvu, katero si je pridobilo v Narodnem domu lastne prostore, v katerih bodo imeli društveniki svoje shajališče in v katerih bode članom na razpolago društvena knjižica, katera se popolni z najnovejšimi pravnimi deli.

Vabimo pa tudi vse slovenske pravnike k obilnejšemu sodelovanju pri našem listu, ker le potem mogoče bode, da izdajamo svoj pravniški list, kateri bi odgovarjal vsem zahtevam. Zahvaljujoč dosedanje g. sotrudnike na njih sodelovanju, prosimo, da nas podpirajo tudi prihodnje leto.

„Slovenski Pravnik“ izhajal bode, kakor doslej vsak mesec po 2 poli obsežen v dosedanji obliki. Naročnina znaša 4 glđ. za vse leto, 2 glđ. za pol leta. Člani društva „Pravnika“ plačujejo po 8 glđ. oziroma 5 glđ. udnine ter dobivajo list brezplačno.

V Ljubljani, dne 15 decembra 1896.

Odbor društva „Pravnika“.

